

Krajowe organizacje i programy ochrony biodóżnorodności

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Krajowe organizacje i programy ochrony bioróżnorodności

„Jeżeli chcemy, by ten kraj sprawnie funkcjonował, muszą istnieć obszary, gdzie przyroda jest ważniejsza niż człowiek”

– uważa *Andrzej Kassenberg*, polski ekspert ds. polityki zrównoważonego rozwoju, związany z Polskim Klubem Ekologicznym. W 1989 r. uczestniczył w obradach Okrągłego Stołu jako ekspert „Solidarności”, a w 1992 i 2002 r. – w organizowanych przez ONZ Szczytach Ziemi w Rio de Janeiro i w Johannesburgu.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zawiera zapis o obowiązku „zapewniania ochrony środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Wg Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju „rozwój zrównoważony, to taki, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie”. Wprowadzenie do Polskiej Konstytucji tego zapisu jest zasługą m.in. ekspertów Polskiego Klubu Ekologicznego.

Twoje cele

- Poznasz polskie organizacje ekologiczne.
- Wyjaśnisz, jak prawo chroni bioróżnorodność.
- Zastanowisz się nad działaniami, które mogłyby ochronić nasze dziedzictwo przyrodnicze.

Przeczytaj

Organizacje ekologiczne

W Polsce obowiązek ochrony środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” (Dz. U. 2020 poz. 1219).

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Organizacje społeczne, których statutowym celem jest ochrona środowiska nazywamy organizacjami ekologicznymi. Najczęściej są one niezależne od rządu (to tzw. NGO'sy – od angielskiego terminu *non government organizaton*) i działają [*non-profit*](#), czyli nie czerpią zysków z działalności. Prawną formą określającą ramy ich funkcjonowania są [stowarzyszenia](#) i [fundacje](#).

Liga Ochrony Przyrody (LOP)

Godłem Ligi Ochrony Przyrody (LOP) jest stylizowany żubr z nazwą organizacji.
Źródło: Håkan Henriksson, Wikimedia Commons, licencja: CC BY 3.0.

Najstarszą, polską organizacją ekologiczną jest stowarzyszenie Liga Ochrony Przyrody (LOP). Istnieje od 1929 roku. Stało się zwyczajem, że do LOP nauczyciele zapisują całe klasy szkolne, należą do niej żołnierze, leśnicy, strażacy ochotnicy i myśliwi. To, co jest siłą tej organizacji – liczebność – jest równocześnie jej słabością. Mając takich członków, jak np. koła łowieckie i leśników trudno występować przeciw wycince lasów czy odstrzałowi zwierzyny. Gdy inne organizacje ekologiczne inicjują demonstracje i blokady – Liga stara się mediować i zachęcać strony konfliktu do poszukiwania kompromisu. Sięgając po opinie ekspertów tonuje też działania władz lokalnych i rządowych. Liga jest jedną z założycielek (w 1948 roku) Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN) z siedzibą w Szwajcarii, zrzeszającej 83 państwa oraz ok. półtora tysiąca agend rządowych i organizacji pozarządowych. Stowarzyszenie wydaje miesięcznik „Przyroda Polska” z wkładką edukacyjną.

Polski Klub Ekologiczny

Pracownia na rzecz Wszystkich Istot

Federacja Zielonych GAJA

WWF Polska

Greenpeace Polska

Wymienione powyżej to tylko niektóre z działających w Polsce stowarzyszeń zajmujących się ochroną środowiska. Ze smogiem walczy np. Polski Alarm Smogowy, z hodowlami na futra i mięso – Stowarzyszenie Otwarte Klatki i VIVA Akcja Dla Zwierząt. Ochronę ptaków popularyzuje np. Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków i Komitet Ochrony Orłów, a ochronę nietoperzy – Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy.

Partnerstwa międzynarodowe

Konwencja o różnorodności biologicznej (CBD)

Najważniejszym aktem prawnym, przyjętym przez Polskę i obowiązującym od 19 grudnia 1996 r. jest Konwencja o różnorodności biologicznej (CBD), uchwalona na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. Krajowy Punkt Kontaktowy CBD działa przy Ministerstwie Środowiska. W celu ujednolicenia systemu wymiany informacji Konwencja ustanowiła powstanie „Clearing-House Mechanism” (CHM), by zapewnić wszystkim rządów dostęp do informacji i technologii niezbędnych w pracy z różnorodnością biologiczną.

Na podstawie zapisów CBD powstały w Polsce wykonawcze akty prawne, jak np. „Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015–2020”, a także „Program Ochrony Zasobów Genetycznych zwierząt gospodarskich”. W związku z unijną strategią ochrony różnorodności biologicznej powstała krajowa strategia ochrony środowiska i polityka ekologiczna państwa.

UNEP

Centrum UNEP/ GRID – Warszawa

W Polsce działa też partner Programu Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska – Centrum UNEP/GRID – Warszawa, które wspiera właściwe zarządzanie środowiskiem i ochronę różnorodności biologicznej. Prowadzi m.in. szkolenia i akcje edukacyjne dotyczące zbierania, przetwarzania i udostępniania danych o środowisku.

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000

Natura 2000 jest realizowanym w całej Unii Europejskiej programem ochrony różnorodności, którego podstawę stanowią 2 unijne dyrektywy. W ramach tego programu państwa członkowskie zobowiązane są do wyznaczenia chronionych obszarów, będących siedliskami dla gatunków zagrożonych. Obecnie do tych obszarów włączone jest prawie 20% powierzchni lądowej Polski.

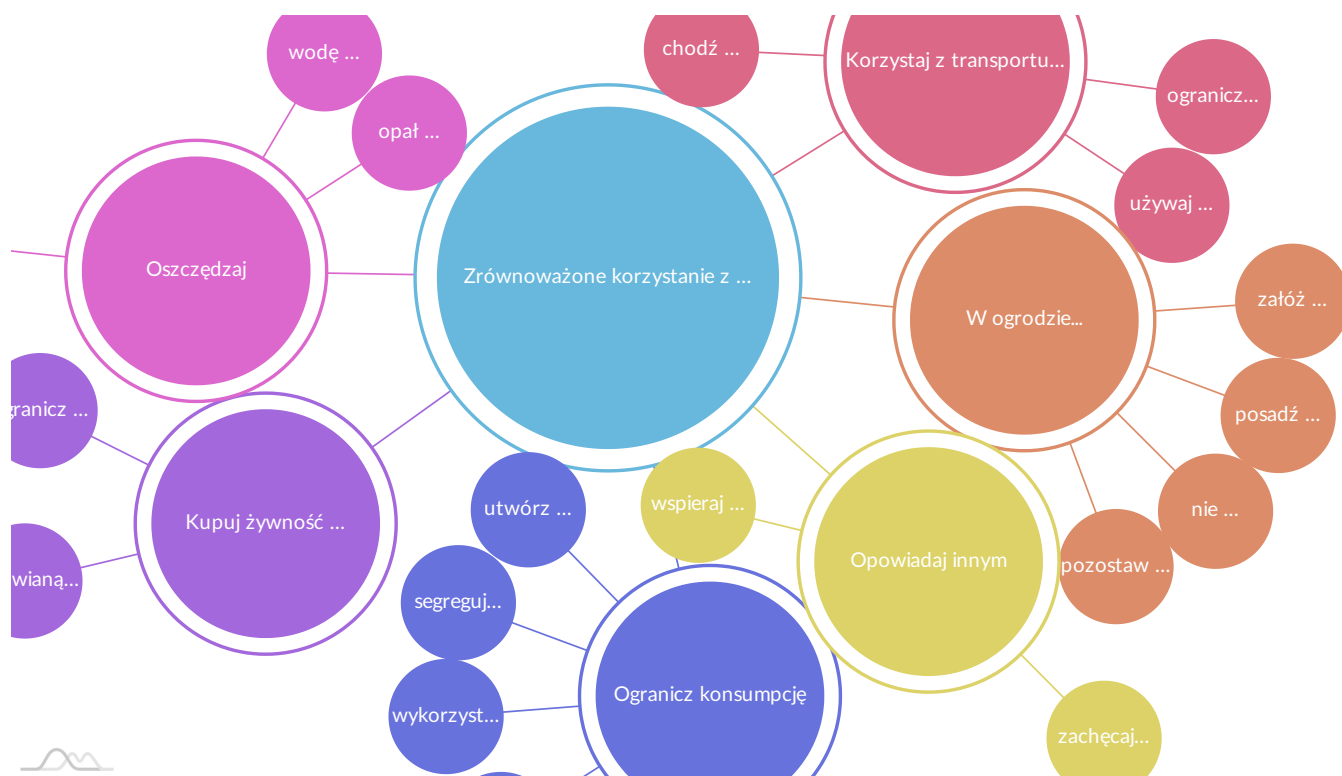
Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności

W celu wymiany informacji o bioróżnorodności jako część międzynarodowego systemu GBIF (Global Biodiversity Information Facility) powstała Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności, skupiająca placówki badawcze. Obecnie jest największą w Polsce organizacją, gromadzącą dane przyrodnicze.

Źródło: UNEP FI, wikipedia.org, domena publiczna.

Co ty możesz zrobić?

Ochrona bioróżnorodności to używanie zasobów naturalnych bez marnotrawstwa. Zaspokajanie ludzkich potrzeb bez jednoczesnego niszczenia siedlisk i gatunków. Jest kilka sposobów, jak możesz się przyczynić się do zrównoważonego korzystania z przyrody:

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

fundacja

łac. *fundus* – gospodarstwo, majątek. Forma prawna organizacji pozarządowej, która dysponuje kapitałem na określony cel i wydaje go w zgodzie ze statutem fundacji. Fundacje nie mają członków – o celu, majątku i zasadach działania decydują twórcy fundacji.

hotel dla owadów

konstrukcja (nawet z tzw. cegły dziurawki i wetkniętych w nią kawałków łodyg trzciny) zapewniająca różnym bezkręgowcom schronienie i możliwość budowy gniazd. Wykorzystywana przez ogrodników i rolników ekologicznych w celu poprawy zapylania roślin (czyli w efekcie – zwiększenia plonów), a także jako forma czynnej ochrony przyrody

misja organizacji

odnosi się do zmiany, którą organizacja chce wprowadzić w świecie i wskazuje na wartości, jakie są dla niej ważne. Sformułowanie misji jest głównym krokiem do określenia celów organizacji. Z kolei z celów wynikają działania, jakie organizacja podejmuje

non-profit

organizacja, która w swojej działalności służy dobru wspólnemu, nie kierując się chęcią osiągnięcia zysków. To oznacza, że wszystkie zarabiane i otrzymywane środki są przeznaczane na realizację celów statutowych. Najczęściej jest to stowarzyszenie, którego podstawą działalności jest praca społeczna członków

stowarzyszenie

organizacja społeczna, dobrowolne zrzeszenie, powoływane przez grupę ludzi, mających wspólne cele lub zainteresowania

Film

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R1H292JGMniy1>

Krajowe organizacje i programy ochrony bioróżnorodności.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji dotyczy krajowych organizacji i programów ochrony bioróżnorodności.

Polecenie 1

Wyjaśnij, dlaczego ochroną należy obejmować nie tylko sam gatunek, ale również jego siedlisko.

Polecenie 2

Wyjaśnij, jakie znaczenie mają lokalne organizacje chroniące środowisko.

Polecenie 3

Wyjaśnij, na czym polega czynna ochrona środowiska.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz punkt, w którym nazwa jest prawidłowo przyporządkowana definicji.

- ☐ CBD – Konwencja o różnorodności biologicznej podpisana w Rio de Janeiro w 1992r.
- ☐ LOP – rządowa organizacja, której celem jest ochrona przyrody
- ☐ WWF Polska – oddział europejskiej organizacji chroniącej dziką przyrodę
- ☐ Natura 2000 – obszar wyznaczony na świecie do ochrony rzadkich gatunków ptaków

Ćwiczenie 2

Zaznacz poprawne stwierdzenia opisujące NGO'sy zajmujące się ekologią.

Stwierdzenie	PRAWDA	FAŁSZ
Organizacje ekologiczne działają od niedawna, w związku z „modą” na ekologię.	☐	☐
Polskie organizacje ekologiczne bywają odgałęzieniem organizacji europejskich lub światowych o podobnym profilu działania.	☐	☐
Głównymi celami działania ekologicznych NGO są protesty i kampanie społeczne.	☐	☐
Polskie organizacje ekologiczne niepotrzebnie zajmują się ochroną zagrożonych gatunków, gdyż do tego powołane są odpowiednie instytucje.	☐	☐
Wszystkie NGO w Polsce prowadzą takie same działania, bo mają taki sam cel: ochronę przyrody.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Informacja 1:

Starosta powiatowy wydał decyzję o pozwoleniu na rozbudowę dużej piaskowni, działającej w pobliżu obszaru Natura 2000. Ta rozbudowa może znacząco wpłynąć na pogorszenie warunków siedliskowych krytycznie zagrożonej gałuszki kulecznicy (*Pilularia globulifera*), niepozornej paproci wodnej o szczypiorkowatych liściach, zarastającej brzegi i dno niewielkiego zbiornika w pobliżu planowanej inwestycji. W powiecie działa niewielkie stowarzyszenie „Naturalni”, zajmujące się wyszukiwaniem i staraniami o objęcie ochroną stanowisk rzadkich gatunków.

Informacja 2:

Art. 44 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko stanowi: *„Organizacji ekologicznej służy prawo wniesienia odwołania od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa prowadzonym przez organ pierwszej instancji; wniesienie odwołania jest równoznaczne ze zgłoszeniem chęci uczestniczenia w takim postępowaniu. W postępowaniu odwoławczym organizacja uczestniczy na prawach strony.”*

Zaproponuj inne skuteczne działania, jakie mogą być podjęte przez stowarzyszenie, aby zapobiec zniszczeniu stanowiska gałuszki kulecznicy w tym powiecie. Wybierz dwa spośród podanych:

☐

„Naturalni” mogą prowadzić sabotaż działań inwestora, np. psując mu maszyny, blokując ich przejazd, organizując pikiety na terenie wydobywczym.

☐

„Naturalni” mogą podjąć rozmowy z inwestorem, aby wybudował inny zbiornik, odpowiedni dla gałuszki, gdzie populacja może zostać przeniesiona i w ten sposób zachowana.

☐

„Naturalni” mogą przeprowadzić kampanię informacyjną w szkołach i mediach na rzecz ochrony stanowiska zagrożonej paproci i wzywać do skorygowania decyzji starosty.

„Naturalni” mogą nagłośnić sprawę w mediach, przedstawiając inwestora w najgorszym świetle, jako niszczyciela przyrody.

Ćwiczenie 4

Na podstawie informacji z ćwiczenia 3. oceń, czy „Naturalni” mogą zgodnie z prawem przeszkodzić w rozbudowie piaskowni.

Ćwiczenie 5

W badaniu stowarzyszenia Klon/Jawor z 2015 roku Polacy zapytani o to, z czym kojarzą im się działania organizacji pozarządowych, wskazali pomaganie osobom potrzebującym (79 proc.) oraz zbieranie pieniędzy na ważne społecznie cele (77 proc.). Na trzecim miejscu znalazła się ekologia razem z dbaniem o środowisko oraz opieką nad zwierzętami (70 proc.). Tymczasem z 91,8 tysięcy zarejestrowanych organizacji tylko 2,4 proc. to organizacje ekologiczne.

Podaj prawdopodobną przyczynę takiego społecznego odbioru działalności organizacji ekologicznych.

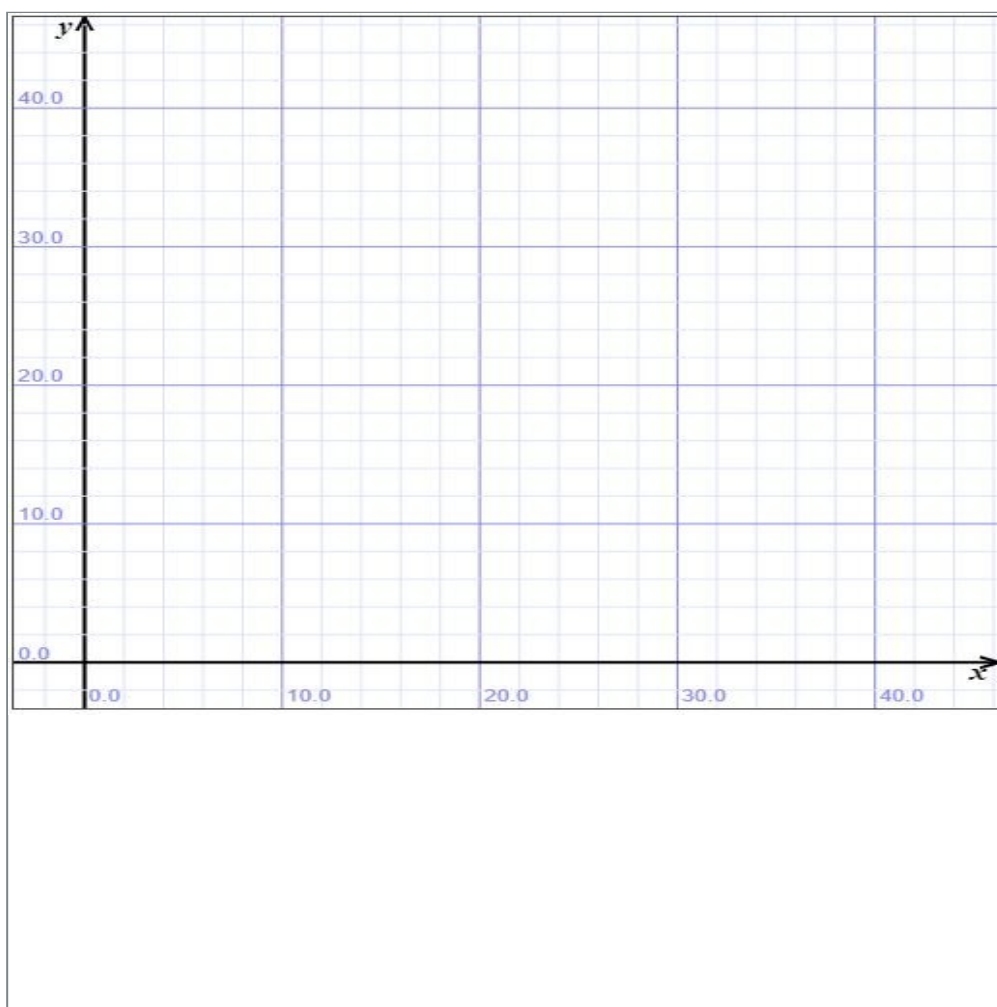
Ćwiczenie 6

Wiele organizacji, działających w obszarze edukacji, sportu, kultury i rozwoju lokalnego rozszerza działalność o ekologię i ochronę środowiska. Najpopularniejsze są działania związane z edukacją ekologiczną oraz promocją idei zrównoważonego rozwoju – prowadzi je jedna czwarta (25 proc.) organizacji ekologicznych. 15 proc. z nich chroni środowisko przyrodnicze (lasy, rezerваты przyrody, parki narodowe), 12 proc. zajmuje się ochroną zasobów naturalnych (wód, powietrza, kopalin). Nieco ponad jedna dziesiąta (11 proc.) dąży do ograniczenia i kontrolowania zanieczyszczeń, a 7 proc. działa na rzecz zwierząt (procenty nie sumują się do 100, gdyż część organizacji działa w kilku obszarach).

Źródło: Piotr Adamiak (2016), *Ekologiczne NGO: mała, lecz widoczna część sektora*, ngo.pl

Na podstawie danych wykonaj wykres obrazujący sfery działań organizacji ekologicznych.

Ćwiczenie 7

Typowe dla organizacji ekologicznych jest częste korzystanie z pracy wolontariuszy oraz rzadsze zatrudnianie stałych pracowników. Ze wsparcia wolontariuszy korzysta prawie dwie trzecie (66 proc.) organizacji ekologicznych. Zespół stałych pracowników posiada, natomiast, mniej niż jedna trzecia (30 proc) z nich.

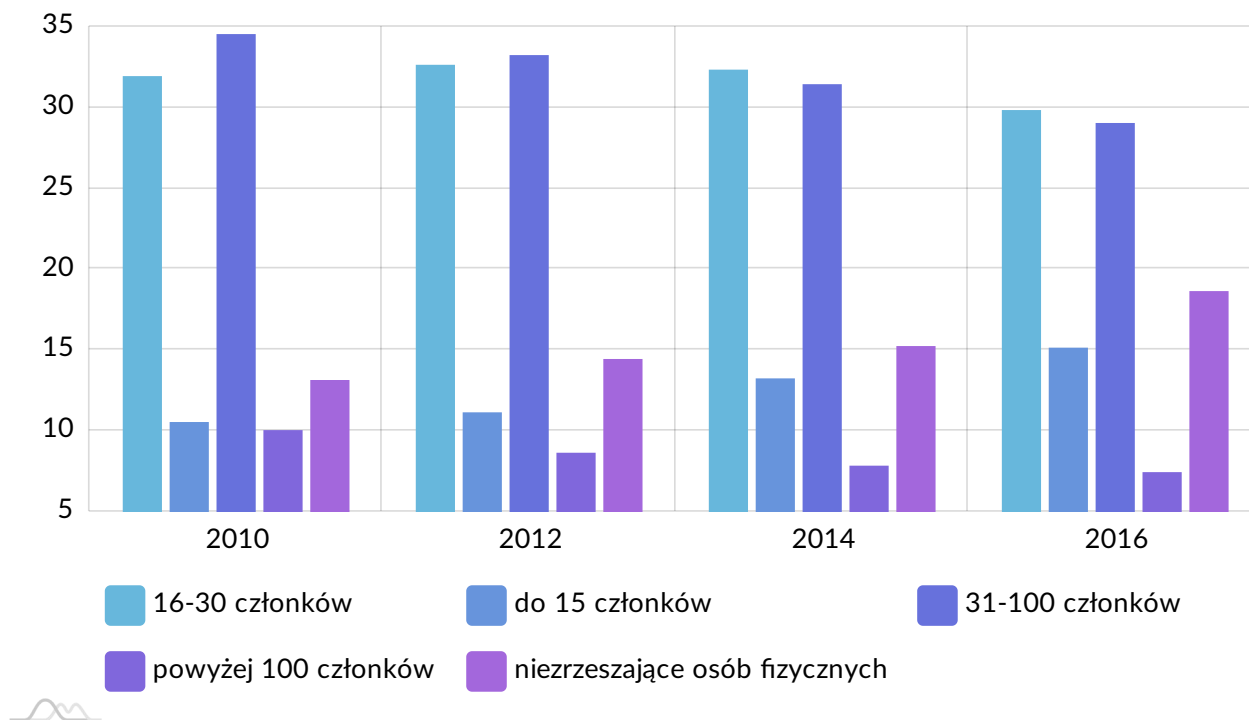
Organizacje ekologiczne rzadziej niż pozostałe mogą liczyć na finansowanie swoich działań przez lokalne samorządy. Dotację na realizację zadań publicznych otrzymała w 2015 roku jedynie jedna trzecia stowarzyszeń i fundacji zajmujących się ekologią. W całym sektorze NGO z takich środków korzystało w tym czasie 43 proc. wszystkich organizacji.

Na podstawie informacji wyjaśnij, dlaczego ekologiczne NGO częściej niż inne korzystają z pracy społecznej członków i osób wspierających.

Ćwiczenie 8

Wykres przedstawia, wyrażoną w procentach, informację o liczbie członków organizacji *non-profit* (wszystkich, nie tylko ekologicznych) w latach 2010 – 2016.

Źródło: GUS, Sektor *non-profit* w 2016r.

Sformułuj wniosek na podstawie diagramu.

Dla nauczyciela

Scenariusz lekcji

Autor: Jolanta Loritz-Dobrowolska, Anna Juwan

Przedmiot: Biologia

Temat: Krajowe organizacje i programy ochrony bioróżnorodności

Grupa docelowa: uczniowie III etapu edukacyjnego – kształcenie w zakresie podstawowym i rozszerzonym

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia - wymagania ogólne

VI. Rozwijanie postawy szacunku wobec przyrody i środowiska. Uczeń:

- 1) rozumie zasadność ochrony przyrody;
- 2) prezentuje postawę szacunku wobec wszystkich istot żywych oraz odpowiedzialnego i świadomego korzystania z dóbr przyrody;

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

XI. Różnorodność biologiczna, jej zagrożenia i ochrona. Uczeń:

- 7) uzasadnia konieczność stosowania różnych form ochrony przyrody, w tym Natura 2000;
- 8) uzasadnia konieczność współpracy międzynarodowej (CITES, Konwencja o Różnorodności Biologicznej, Agenda 21) dla ochrony różnorodności biologicznej;

Zakres rozszerzony

Cele kształcenia - wymagania ogólne

VI. Rozwijanie postawy szacunku wobec przyrody i środowiska. Uczeń:

- 1) rozumie zasadność ochrony przyrody;

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

XVIII. Różnorodność biologiczna, jej zagrożenia i ochrona. Uczeń:

- 7) uzasadnia konieczność stosowania różnych form ochrony przyrody, w tym Natura 2000;
- 8) uzasadnia konieczność współpracy międzynarodowej (CITES, Konwencja o Różnorodności Biologicznej, Agenda 21) dla ochrony różnorodności biologicznej;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- pozna polskie organizacje ekologiczne;
- wyjaśni, jak prawo chroni bioróżnorodność;
- zastanowi się nad działaniami, które mogłyby ochronić dziedzictwo przyrodnicze.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- operacyjna.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem komputera;
- praca z filmem;
- pogadanka;
- dyskusja;
- ćwiczenia interaktywne.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treściami w sekcji „Przeczytaj” oraz filmem zawartym w e-materiale.

2. Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy. Uczniowie na podstawie e-materiału oraz źródeł internetowych przygotowują prezentację na temat wybranego programu ochrony bioróżnorodności. Zespoły konsultują między sobą wybór, tak by każda grupa omówiła inny program. Nauczyciel zatwierdza wybór uczniów, w razie potrzeby sugeruje inny program.

Przebieg zajęć

Faza wstępna:

1. Nauczyciel inicjuje burzę mózgów, zadając pytanie: „Dlaczego ochroną należy obejmować nie tylko sam gatunek, ale również jego siedlisko?”
2. Uczniowie prezentują i omawiają w grupach materiały przygotowane w domu. Pozostali uczniowie wraz z nauczycielem zadają pytania prezentującym oraz uzupełniają informacje.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy i przydziela im role (zob. materiały pomocnicze), które mają odegrać jako jedna ze stron w konflikcie związanym z budową autostrady przebiegającej przez las na obszarze Natura 2000. Uczniowie przygotowują argumenty do dyskusji na podstawie wiadomości zawartych w e-materiale oraz wybranych źródeł internetowych.
2. Uczniowie w grupach przeprowadzają dyskusję zgodnie z przydzielonymi rolami. Nauczyciel moderuje dyskusję, zwracając uwagę na wypracowanie kompromisu, a nie eskalację konfliktu (w razie potrzeby podsuwa rozwiązania).

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie, pracując w parach, wykonują polecenia do filmu: nr 2 („Wyjaśnij, jakie znaczenie mają lokalne organizacje chroniące środowisko”) oraz nr 3 („Wyjaśnij, na czym polega czynna ochrona środowiska”).
2. Uczniowie wykonują ćwiczenie nr 6 z sekcji „Sprawdź się” (w którym mają za zadanie – na podstawie podanych danych – wykonać wykres obrazujący sfery

działań organizacji ekologicznych). Wybrane osoby omawiają swój wykres na forum klasy.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia od 1 do 5 oraz 7 i 8 z sekcji „Sprawdź się”.
2. Opisz, jakie działania podejmujesz lub zamierzasz podjąć, by ochronić dziedzictwo przyrodnicze.

Materiały pomocnicze:

1. Witryna internetowa GDOS o sieci Natura 2000.

Załącznik 1. Opis ról w dyskusji.

Plik o rozmiarze 173.62 KB w języku polskim

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania filmu:

1. Film można wykorzystać na lekcji WOS lub godzinie wychowawczej.